

מדת בדרת

שיעור חזק היומי בדרך קצרה

לעיני מרן הגרש"ז אויערבאך
זצוק"ל נלב"ע כ' אדר
והנצחת ט"ל 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גיליון 31 פרשת כי תשא תשע"ג

שבת קמט- קנה

שמות החשך לומר מותר לומר בו, וצ"ל שאבא שאול אומר על מקרה של שמואל שמותר לומר לחבירו שמור לו פירות שבתומך, ואני אשמור לך בתחומי, ואבא שאול אומר לתי"ק שאתה מודה שמה שמותר לומר מותר לחשך, והכל שלו בא לומר כדברי הברייתא שאין מחשיכים בהמה ואם היתה עומדת חוץ לתחום קורא לה והיא באה. ומותר לחשך לפקח על עסקי כלה ועסקי המת להביא ארון ותכריכים ואומרים לו לך למקום פלוני ואם לא מצאת לך למקום אחר לא מצאת במנה הוא במאתים ר' יוסי בר יהודה אומר שלא יאמר לו בשבת סכום מקח. **משנה** מותר לחשך בתחום לפקח על עסקי כלה ומת להביא לו ארון ותכריכים, נכרי שהביא חללים בשבת אסור לספוד בהם אלא אם באו ממקום קרוב ואם נכרי שפר קברו או עשה ארון מותר לישראל להשתמש עליו בעבור עבדו ישראל אשר לישראל לעולם. **גמרא** רב אומר במקום קרוב ממש ושמואל אומר שתולים במקום קרוב שלן חוץ לחומה, וכן מדויק במשנה שעשה ארון מותר לישראל שמעם שמספק מותר, ויש ברייתא כרב שעיר ישראל ונכרים גרים בה והיה בה מרחץ שעובד בשבת אם רוב נכרים בעיר מותר לישראל לרחוץ מיד במוצאי"ש ואם רוב ישראל בעיר ימתין בכדי שיחמו וכן ביש מחצה, ר' יהודה מתיר במשאי קטנה אם יש בה רשות הדינו שיש בה אדם חשוב שיש לו י' עבדים עם י' קומקומים בבת ארץ ומותר כך באמבטי קטנה אפילו לרחוץ מיד. מה שהמשנה מתירה בעשו ארון ולא מחכים בכדי שישעו שזה במקום שישאל לא רגילים לקבור שם כגון בדרך ראשית, וארון מדובר בעומד על קברו. שמכח שעשה לקבר של נכרי. **משנה** מותר לעשות בשבת כל דרכי המת לטוב וללחודי אך לא יזיז בו אבר ומותר לשמוט הכר מתחתיו ולהטילו על החול של יסירחו ומותר לקשר לחי לא יסיר פיו אלא שלא יפתח יותר וכן מותר לטמון קורה שמנורה בספסל או בארוכות המטה לא לתקנה אלא שלא תוסיף להשבר. **גמרא** מותר לטמון קורה, ומה ש"מ אסור לתלמידו במרחץ להדיח ולסוך הקרקע בגלל שגזירים בגלל קרקע אחרת שיבא להשוות גומות. כל צרכי המת בא לרבות מה שכתוב בברייתא שמתיר להביא כלים שמקוריים, כגון זכוכית ומכנת ולהניח על כריסו שלא יתקן ומותר לפקק נקביו שלא יכנס בהם רוח וכן אמר שלמה כד שלא יתקן חבל הסף זה חוט השדרה, ותרוץ גולת הזהב, זה אמה, ותשבר כד על המבוע זה הכרס, ונרוץ הגלגל אל הבור, זה פרש, כמו שכתוב וזרתי פרש על פניכם פרש הזכים, זה חמא דרש את הפסוק הזה על בני אדם שמניחים דברי תורה ועושים כל ימיהם כחגים, ור' יהושע אמר שאחר ג' ימים למיתה כריסו נבקעת ונופת על פניו ואומרת טול מה שנתת בי. **משנה** אסור לעצור עיני המת בשבת ואסור אף בחול עם ציאית הנפש שהוא כשופך דמים **גמרא** המצעים עיני מת ציאית הנפש הוא כשופך דמים, וזה משל לר' שעומד לכבות ואדם מניח עליו ציאית הוא כבה מיד, רשב"ג אומר שהרוצה לעצור עיני המת נופחין בחטמו ונותן שמן בין ריסי עיניו ואחרי כן גודלי רגליו ועיניו נעצמות מאלוה. תיבוק בין יומי חי מחללים עיניו שבת שעדיף לחלל עליו שבת אחת כדי שישמור הרבה שבתות אך דוד המלך אחר שמת אין לחלל שבת, שכיוון שלא צריך לטמון ממצאות שכתוב במתים חפשי ור"ש בן אלעזר אומר שתינוק חי לא צריך לטמון מעבדיו אילו עוג מלך הבשן כרישית צריך לטמון מעבדיו כמו שכתוב ומוראכם ותחכם ימים שכל עוד אדם חי איתנו על הבריות, וכשמת בטלה איתנו רב פפא אומר שאריה לא מתגפל על ב' בני אדם ומה שיש מקרים כאלה, זה באופן שהם נראים לו ככהמות שאדם שנדמה כבהמה חיה מושלת עליו, כמו שכתוב אדם ביקר כל יליו נמשל כבהמות דגמו. ר' חנינא אומר שאין לישון יחידי בביתו הישן יחידי אחוזת אותו לילית. ור"ש ב"א אמר שעד שאתה מוצא לעשות למוצי לך ספך ובידך לעשות כמו שאמר שלמה וזכר את בוראך בימי בחורותיך, עד אשר לא יבואו ימי הרעה אין ימי הזקנה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימות המשיח שאין בהם יום וחובה בצדקה שכולם עשירים, אך שמואל סובר שאין בין המשיח לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות שכתוב כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, ור' אלעזר הקפר אומר שלעולם אדם יבקש רחמים שלא יבוא לעניות שאם הוא לא יבא על בני אדם או בן בנו שכתוב כי בגלל הדבר הזה, יבקר ה', וכן אמר ר' ישמעאל שגלגל חוזר בעולם ור' יוסף אמר שתי"ח לא נהיה עני וגם אם הוא עני אינו מחזר על פתיים, אמר ר' חייא לאשתו שכתבתי עני לבית הקדימין פת לאכל שיקדמו גם לילדיך, אמרה לו אתה משקל אותם עני לבית הקדול חוזר בעולם ר' גמליאל בן רבי אומר על הפסוק ונתן לך רחמים ורחמך והרבך, שכל מרחמים עליו, הבריות מרחמים עליו מהשמים ועליו מהשמים ועליו מהשמים לא הבריות לא הירחה זה הנשמה והכוכבים זה הלחות וישבו העבים אחר הגשם זה מאור עיני האדם שהולך בגלל בני מצרותיו שרבו, ושמואל אומר שמעונו חוזרת על ארבעים שנה ואח"כ אינם חוזרות, ר"י אמר שכולם לעינים טוב עד מי שנה אח"כ אינו מועיל אפילו מלא ככלי הכבד של האורגים, והוא רק מעמיד את הארץ לא לא משיב אותה, ומה שעבה המחול טוב לעינים ר' חנינא לא כבה כשנפגסה בתו אמרה לו אשתו האם הוצאת תרנגולת מהבית, אמר לה שיש לי שתי צרות גם חוסר הדמעות כמו שאמר ר' יוסי בן קריה שיש ו' דמעות ו' יפות ו' רעות של עשן בכי ובית הכסא רעות,

דף קמט גמרא ר' יבבי מבאר במשנה שלא ימנה אנשים מהכתב שלא יבא למחוק, ולאבי גזירה שמא יקרא בשמרי הדיעות, והני"מ כשהכתב בקיר גבוה שלא יבא למחוק, אך זה כשטרי הדיעות, ומה שחלקו ולא חששו לסברת שמא ימחוק וגם גבוה יש לאסור מצד שמא ימחוק, כמו שרבה אסור לקרוא לאור הנר אף גבוה, ואפילו גבוה כ"י בתים, אלא נחלקו כשכתוב בקיר נמוך, שיש לגזור שמא ימחוק אך רק מצד מחיקה, אך לא גזרו משום שטרות שלא טועים בין קיר לטור, ולמי שסובר שמא ימחוק לא חששו שמא יקרא, ואין לומר משום שפנסק וטבלא לא דומה לטור, שיש ברייתא שמונה אדם כמה פנינים וכמה בחוץ וכמה עתיד להניח לפנייהם מכתב שעל כותל אך לא מכתב שעל טבלא ופנסק, ואם כתוב יש לאסור גם במה שעל כותל, אלא שזה חוק, ובכ"ז מותר מכתב שעל כותל, אלא שחלקו בכתב שבכותל והוא גבוה אם גזרו משום מחיקה, למרות שזה גבוה וכן נחלקו בברייתא שלתי"ק לא מונה אדם אחריו ופרוואותיו מכתב, ור' אחא מותר מכתב שעל הכותל, ואם הוא נמוך יש לחשוש שימחוק, אלא מדובר שהכותל גבוה ונחלקו בדעת רבה אם גוזרים גם כשלא חששו למלאכה, ובזה תלוי המחלוקת אם רואים במראה, שלתי"ק אסור ור"מ מתיר במראה הקבוע בכותל, כיון שעד שיגש שכתוב בקיר יזכר, אך גם באין קבוע יזכר אלא נחלקו במראה של מכתב כמו שר"י אסר שחששו שיוירד בה נימים מדולדלים, ולכן ר"מ לא אסר קבוע בכותל ולדעת רבה שגזר לקרוא לאור הנר גם בגובה, כאן וגם יש לאסור. כתב תחת צורה ודמויות אסור לקרוא בשבת ועל הדיוקן עצמו אסור להסתכל גם בחול משום אל תפנו אל האלילים והכוונה שאל תפנו למה שעשיתם מדעת לבכם. משמע במשנה שרק עם משפחתו מותר ואסור עם אחרים כדעת שמואל שבני חבורה המקפידים זה על זה ועבריים בשבת משום מדה משקל ומינון ומשום לווין ופירושים ביוטי, ולהלן גם משום ריבית, ולבני ביתו לא חששו לריבית שמותר להלוות לבני ביתו בריבית כדי להטיעם טעם ריבית, ולפ"ז מותר גם מנה גדולה כנגד קטנה, ויש להסביר כך במשנה והיא מסימת שרק עם אחרים אסור משום שמחך בקוביא שזה אסור בתלמוד. ר' יעקב בן בת יעקב מבאר במשנה שלא מטילים גורל על מנות ביו"ט לחול שכיון שכתוב ועמד כמריבין כהן יהיה מותר גם מיו"ט לחול קמ"ל שאסור, ועוד אמר שכל שחבירו נענש בגללו אין יכנס במחיצת הקב"ה כמו שהיה רוח שאמרה שתכשיל את אחאב ללכת להלחם ברמות גלעד וזה רוחו של נבות ואמר ה' צא, והכוונה ממוחצית, אך יש לומר שזה בגלל השקר שהוא עשה עם נבואי אחאב, אלא למודים מהפסוק שבעת קלון מכבוד שמה גם אתה והערל, על נבוכדנצר נאמר שבעת קלון, ועל צדקיהו שמה גם אתה, ויש לדחות שכל הפסוק על נבוכדנצר ועוד שצדקיהו היה אנוכי ע"י נבוכדנצר, ולמודים מהפסוק גם עניש צדקיהו לא טוב ולא טוב אז רע, וכתוב כי לא קל חפץ עשה אתה לא יגור במגורך רע. חלשים הוא לשון גורל שכתוב אך נפלת משמים הילל בן שחר נגדעת לארץ חולש על גוים שבוכדנצר הילל גורל על גדולי המלכות על יום של משכב זכור, וכתוב כל מלכי גוים כולם, שטלו משכב זכר, וכל ימיו של אותו רשע לא היה שחוק בפני כל בריהו שכתוב נחה שקטה הארץ פצחו רינה וקודם לא היה רינה, ואסור לעמוד בביתו על אותו רשע שכתוב ושעירי ירדו שם, ורצה לעשות כן גם לצדקיהו ונמשכה ערלתו י' מאות אמה, והלכה על כל בני המסיבה, שכתוב שבעת קלון מכבוד שמה גם אתה והערל, ערל גמטריא ג' מאות, ובשעה שירד אותו רשע לגהינם חשבו כולם שבא למשול עליהם, או לחלות כמותם שכתוב גם אתה חולת כמנון, אלינו נמשלת, ויצאה בת קול ואמרה ממי נעמת רדה והשכבה את ערלים איך שבת נושג שבתה מדהבה

דף קנ איך שבתה אומה זו שאמרה מדוד והרבא מס, או שאמרה מאד מאד הבא בלי מדה, וכתוב, ורבו יתירה הוספת לו שרבה על ארי זכר וקשור נחש בראשו לקים הפסוק וגם את חית השדה נתת לו לעבדו. **משנה** אין לשכור פועלים בשבת וגם לא יאמר לחבירו לשכור פועלים, ואסור לחשך על התחום כדי לשכור פועלים ולהביא פירות אך מותר לחשך לשמור ולהביא פירות בידו, ואסור שאול אומר כלל שכל שמותר לומר מותר גם לחשך עליו. **גמרא** המשנה הוסיפה שאסור גם לומר לחבר נכרי, רב אשי אומר שזה פשוט כיון שיש אסור האמירה לנכרי אלא המשנה באה לומר שאם יאמר לחבירו לשכור פועלים אך מותר לומר לו אם נראה לו לעמוד אצלו בערב כדעת ר' יהושע בן קרח שמתיר, ולתי"ק אסור לומר לחבירו ומצוד עמי בערב, ורבה אומר שר' יוחנן אף פסק כן ויהושע בן קרח. וטעמו שכתוב תמוז חפצך ודבר דבר, דיבור יסורן אך חרור מותר, והרהור אינו דיבור, ואף שלענין בית הכסא ומרחץ פסק ר' יוחנן ולא הרהור אחר ששם יש דין נוסף של והיה מחנך קדוש, ואף שבפסוק כתוב ולא יראה בך ערות דבר דורשים משם שאסור לקרוא קר"ש אף כנגד ערות נכרי, והיה מקום לומר שערות נכרי אינה אסורה שכתוב עליהם בשר תמורים בשרם, אלא כ"כ"י ערה שלהם נקראת ערה שכתוב אצל נח וערות אביהם לא ראו ואמנם דיבור של חשבונו מצוה מותר וכן מותר לפסוק צדקה לעניים ומותר לפקח פיקוח נפש ופיקוח רבים וללכת לבדק הבנים לפקח על עסקי רבים, וכן לטריטאות וקרקעות ובטילקאות וכן לידן וניקוחות לאיסר וללמד תינוק ספר ואומנות, שבפסוק כתוב ממצוא חפצך שרק חפצך נאסר אך חפצי שמים מותר, וכן מותר לחשבן חשבונו של והוצאת מלך וכן מה בכך שאין בהם צורך לאדם, וחשבונו של העבר והעתיד אסור, וכן ברייתא שחשבונו שאין צרכים מותר ומה שצריך אסור כגון לומר לחבירו כך וכך הוצאת לפועלים בשדה זה וכך דנירע על דירה זו אך לא יאמר כך וכך אני עתיד להוציא, ויש לומר שכששיל חוב על שכר אסור לדבר על העבר, אך כשאין לו חוב זה נקרא על מה בכך. מנעשה בחסדי שנתרץ לו פרצה בשדהו ורצה לגדרה אך נזכר שבתה הוא ולא גדרה ונעשה לו נס ועלה לו צלף לסתום הפרצה, והתפרנס ממנו הוא ובני ביתו. שמואל מתיר לומר לחבירו שאלך לכרך פלוני שאפשר ללכת לשם ע"י בתים שמחברים התחום, ומה שכתוב במשנה שלא מחשיכים על עסקי השכור פועלים ולהביא פירות, ולכאורה ניתן להביא פירות ע"י מחיצות וצ"ל שהמשנה דיברה על פירות מחוברים שיש בקצירתם חילול שבת. אך ר' אושעיא מביא ברייתא שאומרת שלא מחשיכים להביא תבן וקש ותבן אינו מחשב וצ"ל שמדובר בתבן סרוח שהוא מוקצה. ומה שמותר לחשך לפקח על עסקי כלה ועסקי מת ומשמע שעסקי אחרים לא ובכלה מדובר אפילו בקטיפת הדסים שבעל מותר לחשך ואחר לא, אך במת מדובר לכאורה רק על הבאת ארון ותכריכים וזה ניתן גם בשבת ע"י מחיצות, אך יש לומר שבמת מדובר שחמשיים לעשות לתכריכים. מותר לחשך אף שאין לעשות חפצייהו קודם הבדלה ואין לומר שכבר הבדיל בתפלה שם המבדיל צריך להבדיל על הכוס ובשדה אין כוס אך ניתן לומר שהוא בין הגיות ור' אבא אמר שבא"י היו אומרים המבדיל בין קודש לחול ועושים צרכיהם, וכן אמר רב כהנא שכשהיו אצל רב כהנא אין אומרים המבדיל ואח"כ חוטבים עצים. אם נאמר שאבא שאול אומר כלל על האיסור ברישא

דף קנב ודמעות שמגיעות מסס וצחוק ומפירות הם יפות. ביום שזוועו שומרי הבית נאמר על הכסלים הצלעות, והתעוונות אלו החיל אלו השוקיים, ובטלו החטונות אלו השיניים, וחשכו הרוואות בארובות, אלו העיניים, אמר הקיסר לר' יהושע בן חנניה מדוע לא הגעת לבית אבידן שזה מקום הויכוח, אמר לו ההר של העשרות נעשה שלג והקיפני קרח, ומכלבים אינם נובחים שלא נשמע קול השיניים הטחונות אינם טוחנים. רב אמר בוקנתו אני מחפש אחר מי שמעתי לא נאבד ממני ר' יוסי בן קסמא אמר טוב ב' רגלים והולכות של ימי הבחורות מגי רגלים שהולכים בזקנה עם מקל אוי לו לאותה אתה שלחכה הלינו העצירות, ור' דימי אמר שהעצירות כתר של ורדיים והשיבה כתר של קוצים ר"מ אמר שתטחון בשיניים ותמצא כח ברגלים שכתוב ונשבע לחם ונהיה טובים רעה לא ראינו שמואל אמר לרב יהודה פתח פיך והכנס לחם ועד מי שנה האוכל מעולה יותר אחר מן שנה השתיה טובה יותר סריס אחד אמר לר' יהושע בן קורחא כמה מהלך מלאך עד קרחינאה אמר לו כמלאך עד הסריסים, ועוד אמר לו, עז קרחת עולה ד' אמר לו כשב סריס בחי' ראה שלי' יהושע אין מנגלים אמר לו מי שעל סוס הוא מלך ומי שעל חמור בן חורין הוא מי שעל מנגלים הוא בן אדם ומי שאין לו מנגל מי שקבור טוב ממנו, אמר ר' יהושע סריס ששלש אמרת לי שלש קבלת דרת פנים הוא זקן, שמנת לב באשה, נחלת ה' בינים, ברוך ה' שמנעך מכולם, אמר לו אתה הקרח באת לריב עמי, אמר לו אתה הסריס באת להתוכח עמי. רבי אמר לר' שמעון בן תלפתא בדרך עונה מלאך לא הקבלו פניך ברגל, אמר לו סלעים נעשו נבזים מקושי ההליכה קרובים נעשו רחוקים משתי רגליהם נעשה ג' משים שלום בבית בטל. וסגרו דלתים בשוק אלא הנקבים בשפל קול הטחנה בגלל שהקורקורן אינו טוחן כראוי ויקום לקום הציפור שאינו ישן ואפילו וכן ציפור מעיירה אותו, וישחו כל בנות השיר שלקו קול שירה הוא כושחו, וכן אמר ברזילי לדוד בן שמונים שנה אנוכי היום האדע בין טוב לרע, שדעתם של

דף קנא איך צריך לומר לאיסור כל שאיני זכאי באמירתו איני רשאי לחשך עליו, ואם על הסיפא שמותר לחשך לשמור פירות צריך לומר להפך שמה

